

MAATILAN

PELLERVO

7. 2017
SÄKUU

PERUNAN VILJELYSSÄ

maan rakenne
ratkaisee s.10

Pölyttäjästä
puutetta s.34

Kuskiton
kylväjä s.40

**RAVINNE-
KUIDUISTA**
multavuutta

s.24

SYYSKASVIT
heräsivät
kasvuun

s.18

Kestävä länsisuomenkarja s.64

Kone istuttaa laatutaimikon s.94

MONIKÄYTTÖ

Luomu- keruualueista lisäarvoa metsille

Puhtaus, aitous ja terveellisyys ovat yhä voimistuvia markkinatrendejä. Ne näkyvät luonnontuotteiden kasvavana kysyntänä. Suomella on lisättävissä luonnontuotteisiin lisäarvo, luomusertifiointi.

BIRGITTA PARTANEN, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

Suomessa on jo nyt maailman suurin luomukeruu-ala, ja sen koko olisi mahdollista tuplata muuttamalla nykyisiä metsänhoitokäytäntöjä. Se on lisäarvo myös matkailulle.

Me suomalaiset pidämme metsänarjojamme ja -sieniämme puhtaina ilman luomusertifiointiakin. Miksi sertifiointi silti kannattaa? Luomu on kansainvälisesti tunnettu laatujärjestelmä, jota valvotaan tarkasti. Maailmanmarkkinoilla luomun kysyntä kasvaa.

Luonnontuote on luomua vasta silloin, kun koko ketju on mukana valvonnassa. Keruualueiden tulee olla tarkastettuja ja liitettuja luomuvalvontaan. Alueet, ostajat ja jalostajat tarkastetaan vuosittain. Poimijan on sitouduttava kirjallisesti noudattamaan luomupoimintaohjeita.

Maailmalla liikkuu yhä enemmän ruokaväärennöksiä. Luomun jäljitteilyketju on tavanomaista tuotetta luotettavampi, siksi sillä on merkitys myös markkinoinnissa. Esimerkiksi terveellisyydestään tunnetusta mustikkasta on tehty väärennetyjä tuotteita, jossa muista raaka-aineista on tehty ”mustikkatuotteita” jopa synteettillä atsoväreillä. Pakurina on kaupattava värjättyä sahanpurua.

Suomessa on edellytyksiä kehittää metsäluomun alkuperän todentamismenetelmiä digitaaliseen muotoon. Se voisi olla sellainen tulevaisuuden innovaatio, jota ei ole laajasti käytössä muualla.

Luonutlaatuinen mahdollisuus

Suomessa oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 12,2 miljoonaa hehtaaria luomukeruualueita. Se on noin 30 pro-

senttia koko maailman luomukeruu- alasta ja noin 40 prosenttia Suomen maapinta-alasta. Pääosa luomukeruu-alueista sijaitsee Lapissa, Kainuussa ja Koillismaalla. Muualla Suomessa on sertifioitu vain hajanaisia alueita.

Jos pohjoisen lisäksi sertifioisimme metsät myös muualla Suomessa luomukeruualueiksi, voisi maapinta-alastamme olla luomua jopa 87 prosenttia. Metsistämme olisi sertifioitavissa luomukeruualueiksi 97–99 prosenttia muuttamalla nykyisiä hoitokäytäntöjä, sillä pinta-alallisesti Suomessa tehdään erittäin vähän luomus- a kiellettyjä käsittelyjä.

Luomusertifiointi ei estä toteuttamasta tarvittavia metsähoitotoimenpiteitä talousmetsässä. Luomus- a kielletyt käsittelyt rajaavat käsitellyn alueen pois luomusta määräjäksi. Luomualueella ei sallita juurikäävän torjuntaa urealla, kemiallista heinäntorjuntaa ja tiettyjä kemiallisia lannoitteita. Sallittuja ovat luomukasvintuotannossa sallitut lannoitteet, kuten tuhka- ja boorilannoitteet, maanparannusaineet ja kasvinsuojeluaineet sekä juurikäävän torjunta harmaaorvakalla.

Matkailuyritykselle imagohyötyä

Mikkeliläinen matkailuyritys Härkäniemen Tuvat sijaitsee vain kymmenen minuutin päässä Mikkelin torilta, silti järviluonnon keskellä. Yrityksen asiakaskunta arvostaa mökkejä ympäröivää luontoa, raitista ilmaa ja luonnonrauhaa. Yrittäjä **Matleena Pulkkinen** toteaa luomun sopivan hyvin yrityksen arvoihin.

”Asiakkailemme on tärkeää, että puhdas luonto on äärellä heti oves-

ta ulos astuttaessa. Luomu on keino osoittaa puhtaus. Mökkipä on rakennettu niin, että jokaisella mökillä on oma ranta ja oma rauha; kunkin mökin ympärille on jätetty riittävästi alkuperäistä metsää tuomaan rauhaa ja katkaisemaan näköyhteys muille mökeille. Piharakentamisessa suosimme luonnonmukaisia, kestäviä ratkaisuja.”

Härkäniemen Tuvat toimii vanhan sukutilan liittämiseläinalueena. Tila on ollut suvulla vuodesta 1732 ja Matleena on yrittäjänä jo kymmenettä sukupolvea. Matkailutoimintaa tilalla on ollut vuodesta 1992. Asiakaskunta on tänä aikana hieman muuttunut. Pitkään venäläiset olivat suurin asiakasryhmä,

LUOMUVALVONTAAN?

- Luomuvalvontaan voi hakeutua metsänomistaja itse tai selvittäjän avulla joukko metsäomistajia.
- Selvittäjänä voi toimia joku metsänomistajista tai ulkopuolinen selvittäjä.
- Selvittäjän avulla isonkin alueen metsät voi hakea valvontaan yhdellä kertaa. Se on taloudellisin ja toimivin menetelmä. Näin on toimittu Lapissa, jossa selvittäjänä on toiminut 4H.
- Maanomistaja tai keruualueen selvittäjä liittyy alkutuotannon valvontajärjestelmään sen alueen Ely-keskuksessa, jossa pääosa keruualueista sijaitsee.
- Keruutuotteiden ostaja, samoin kuin jatkojalostaja, liittyy Eviran luomuelintarvikkeiden valmistuksen valvontajärjestelmään.
- Ostaja voi ostaa luomumarjaa poimintaehtoihin sitoutuneelta poimijalta.
- Poimija sitoutuu luomupoimintaehtoihin, mutta ei liity valvontajärjestelmään.

HUOMIOITAVAA

- Luomutiloilla keruualueet voidaan liittää valvontaan muun valvontakäynnin yhteydessä
- Metsät voi hakea luomukeruualueiksi, vaikka maatila ei olisikaan liittynyt luomuvalvontaan
- Myös vain osan metsistä voi sertifioida luomukeruualueiksi.
- Keruualueiksi voi hakea myös ekotoneja eli vaihettumisvyöhykkeitä ja luonnonhoitopeltoja – ne sopivat luomuviljelytietien tuotantoon!
- Maatilamatkailutila voi hyödyntää luomukeruualueitaan saatavia tuotteita tarjoiluissaan luomuna. Alkutuotannon valvontaan kuuluminen riittää.

Matleena Pulkkinen mukaan puuntuotanto ja luomukeruu-alueiksi sertifiointi eivät sulje pois toisiaan.

Pakurin viljelyyn on kehitetty toimiva menetelmä.

MAAPINTA-ALASTAMME VOISI OLLA LUOMUA JOPA 87 PROSENTTIA.

mutta viime vuosina Venäjän tilanne ja ruplan matala kurssi on vähentänyt venäläisasiakkaiden määrää. Tällä hetkellä noin puolet asiakkaista on kotimaasta. Nyt Etelä-Savoa markkinoidaan Eurooppaan *Saimaa Lake Villas* -mökkiyrittäjaverkoston yhteistyönä.

”Venäläiset asiakkaamme tykkävät mennä itse metsään keräämään sieniä ja järvelle kalastamaan. He ovat tottuneet kulkemaan luonnossa ja arvostavat puhtauttamme. Arvioin kuitenkin, että esimerkiksi saksalaisille luontoarvot ja luomu ovat vielä merkittävämpiä kuin venäläisille.”

Tilan metsät monikäytössä

Härkäniemen Tupia ympäröi sukutilan laaja metsäalue. Metsät ovat hyväkasvuisia talousmetsiä, metsänpohja rehevää ja metsiä kasvatetaan puuntuotanto pääroolissa. Tilan metsäsuunnitelma on hiljattain päivitetty, eikä luomusta poissulkevia toimenpiteitä ole tehty tai suunnitteilla. Metsänhoidossa huomioidaan monikäyttö ja luonnon monimuotoisuus.

Koivikot sopivat mm. pakurin ja mahlan tuotantoon.

”Pääosa metsistämme on talousmetsiä, mutta kokeilemme uusiakin mahdollisuuksia. Meillä on esimerkiksi visakoivikkoa, lehtikuusikkoa ja olemme aloittaneet myös pakurinviljelyn. Metsänhoidossa tapahtuu muutoksia kysynnän mukaan. Esimerkiksi pappani oli aikanaan pitänyt koivutäysin roskapuuna eikä maillamme ollut kasvanut muita koivuja kuin piha-koivu”, Matleena kertoo.

Metsien luomukeruualueiden hyödyntämiseen ei Matleenalle ole vielä selkeää suunnitelmaa. Yrityksessä ei ole ateriapalveluita, joissa keruutuotteita hyödynnettäisiin. Imagohyödyntäminen näkee kuitenkin sen verran suuren, että sertifiointia ei tarvinnut päätöksen harkita.

”Luomusertifioinnista on alkuvaiheessa lähinnä etua asiakkaillemme, jotka haluavat poimia itse metsän tuotteita, marjoja, sieniä tai yrttejä. On mukava kertoa heille, että täällä on todellakin niin puhdasta, että alue voi olla luomua. Luomusertifointi on lisäarvo; mikäli haluamme myöhemmin tuottaa vaikkapa mahlaa, voimme tuottaa sen luomuna.

Matleena järjestää metsissä myös luontoretkiä. Hän on kouluttautunut keruutuotetarkastajaksi eli suorittanut luonnontuotealan erikoisammattitutkinnon ja tuntee monipuolisesti sekä lajit että luonnontuotteiden hyötykäytön. Lintujen ystävillekin riittää tarkkailtavaa, sillä alueella ripustetuihin 60 linnunpönttöön on pesinyt mm. pöllöjä, tikkoja ja monia eri tiäisiä. Lintuja ruokitaan ympäri vuoden.

”Venäläiset asiakkaat osaavat kul-

kea yksinkin, koska metsä on samankaltaista kuin Venäjälläkin. Mitä kauempaa asiakkaat tulevat, sen enemmän he kaipaavat opastusta luonnosta.” Tunteamattomassa ympäristössä opas tuo turvallisuuden tunnetta. Luomusertifioinninkin voi nähdä turvallisuuden takeena, se varmistaa, että alueella ei ole käytetty luomussa kiellettyjä kemikaaleja. □

- Lisätietoja: <http://harkaniementuvat.fi/>
- Luomumetsistä moneksi -hanke: <http://www.helsinki.fi/ruralia>
- LUMOA-hanke: <http://www.luontoyrittaja.fi>
- Miten sertifioida metsä luomukeruualueeksi? Video You tube: <https://www.youtube.com/watch?v=SxDeXUwVrms&feature=youtu.be>

MARJOJA, SIENIÄ JA ERIKOISLUONNONTUOTTEITA

Tällä hetkellä tärkeimpiä luonnontuotteita ovat metsämarjamme. Luomun osuus, kuten kokonaissatomääräkin, vaihtelee paljon vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2014 luomun osuus sadosta oli huomattava, mustikasta ja lakasta yli puolet saatiin luomuna ja puolukasta neljännnes. Sienien luomusato ei näy vielä tilastoissa, sillä pääosa sienistä kerätään alueilla, joita ei ole vielä sertifioitu luomuun.

Erikoisluonnontuotteiden markkinanäkymät ovat erinomaiset.

”Pelkästään erikoissienten maailmanmarkkinoiden arvoksi on arvioitu kymmeniä miljoonia euroja”, kuvaa vanhempi tutkija **Henri Vanhanen** Luonnonvarakeskuksesta.

Puuvesien, kuten mahan sekä luonnosta saatavien kosmetiikan raaka-aineiden kysyntä kasvaa jatkuvasti. Kuitenkaan laadukkaiden raaka-aineidemme vienti sellaisenaan ei ole järkevää, vaan jalostuksen tuoma arvonlisä on tärkeää saada jäämään Suomeen.

Koska vientimarkkinoilla määrät ovat suuria, on jalostuksen kannalta tärkeää turvata riittävä raaka-aineen saanti laajentamalla luomukeruualueita. Ratkaisuja etsitään myös viljelystä. Pakurille on jo kehitetty toimiva viljelymenetelmä.

”Myös muiden sienten, esimerkiksi lakkakäävän viljelymahdollisuuksia tutkitaan parhaillaan SieVi-Sienten viljely biotalouden toimenpiteenä -hankkeessa, kertoo Vanhanen. – BP

Henri Vanhanen tutkii sienten viljelyä biotalouden mahdollisuutena.